

ÖZBAY, Murat
Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II
Öncü Kitap, Ankara, 2006, XII+277 s.
ISBN: 975-7447-30-7

Kemalettin DENİZ¹

Dil eğitimi okuma, dinleme, konuşma, yazma becerilerinin hedef kitleye kazandırılması ve o dile ait kuralların kavratılması şeklinde gerçekleşir. Türkçe öğretimi programlarında dört dil becerisine yer verilse de Türkçe eğitimi uzun yıllar dil bilgisi kurallarının öğretimi ve okuduğu metni anlama çalışmaları olarak görüldü; öğretim ve uygulamalar bu çerçevede gerçekleştirildi. Bunda öğretmenlerin ve kaynak ders kitaplarının önemli payı olduğu söylenebilir.

Türkçe eğitimindeki yetersiz öğretim ve uygulamalarda öğretmenlerin etkisi olduğu belirtildi ancak, öğretmen yetiştirme sistemimizi de göz ardı etmemek gerekir. Çünkü öğretmenler, aldıkları eğitim çerçevesinde eğitim öğretim faaliyetleri gerçekleştirmektedirler. Dolayısıyla öğretmen yetiştirme dil eğitiminde önemli bir husustur.

Bilindiği gibi Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı 1996 yılı başında ülkemizin ihtiyaç duyduğu öğretmenleri yetiştirmek üzere eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme programlarının yeniden düzenlenmesi çalışmalarını başlatmış ve buna göre lisans ve lisansüstü düzeylerde yürütülen programlarda birtakım değişiklikler yapmıştır. Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması olarak adlandırılan bu düzenleme ile sınıf öğretmeni ve alan (brans) öğretmeni ihtiyacının karşılanması amaçlanmıştır (YÖK, 1998: 3). Öğretmen yetiştirme alanındaki köklü değişikliklerden biri olan bu uygulama, 2006 yılında yapılan bazı düzenlemelerle devam etmektedir.

Yeniden yapılanmanın ortaya çıkardığı önemli değişikliklerden biri öğretmen yetiştirme programlarında yer alan derslerin ve ders içeriklerinin belirlenmesidir. Türkçe öğretmeni yetiştiren programlardaki dersler ve ders içerikleri de değişmiştir (Deniz, 2000). Değişen dersler ve ders içerikleriyle Türkçe eğitimi alanında dil becerilerinin daha fazla yer almaya başladığı görülmektedir. Türkçe öğretmenliği Lisans Programı'yla Türkçe eğitimi alanına giren derslerden biri de *Özel Öğretim Yöntemleri I - II* dersidir. Bu ders 2006 yılında yapılan düzenlemede de yer almaktadır.

Özel Öğretim Yöntemleri I – II dersi, iki döneme yayılan dört saatlik bir derstir. Bu dört saatin ikisi teorik bilgilere ikisi de uygulamaya ayrılmıştır. Ders içeriği “Konu alanında öğretim yöntemleri, öğrenme öğretme süreçleri, genel öğretim yöntemlerinin konu alanı öğretimine uygulanması, konu alanındaki ders kitaplarının eleştirel bir açıyla incelenmesi ve özel öğretim

¹ Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü. E-posta: kdeniz@gazi.edu.tr

yöntem ve stratejileri ile ilişkilendirilmesi, mikro öğretim uygulamaları ve öğretimin değerlendirilmesi.” olarak belirlenmiştir.

Türkçe öğretmenliği lisans programlarında 1998 yılından beri Özel Öğretim Yöntemleri I - II dersi işlenmektedir. Ancak, bu dersin işlenmesi sırasında yararlanılacak kaynak kitaplar, uzun yıllar eksikliğini hissettirmiştir. Bu eksiklik sonucu ders içeriğine uygun olmayan ders işlenişlerine rastlanmış; fakülteye, öğretim elemanına göre değişen öğretim ve uygulamalara yer verildiği görülmüştür.

Bu dersle ilgili ilk kaynak çalışmalardan biri, Prof. Dr. Murat ÖZBAY tarafından hazırlanan *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II* adlı kitaptır. Ders içeriği, yapılandırmacı yaklaşım ve yeni Türkçe Öğretim Programı'na göre hazırlanan kitap, yedi bölümden oluşmaktadır. Dil gelişim sürecinde birlikte ele alınması gereken okuma, dinleme, konuşma, yazma, dil bilgisi alanları çalışmanın ana eksenini oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra kitapta, ölçme değerlendirme konusu ve uygulama çalışmalarına da yer verilmiştir.

Eserin birinci bölümü “Okuma Becerisinin Geliştirilmesi” başlığını taşımaktadır. Burada önce okumanın tanımı yapılmış ve okuma ile ilgili ana ilkeler ortaya konmuştur. Okumanın eğitim ve toplum hayatındaki öneminin belirtilmesinden sonra okuma eğitiminin Türkçe Öğretim Programı'ndaki yerine değinilmiştir. Okumayı olumlu etkileyecek bazı davranışlar ve okuma eğitiminde etkili olan faktörler açıklanmıştır. Okuma eğitimi çalışmalarına bir ışık tutması düşüncesiyle okumanın fiziksel ve zihinsel unsurlarına yer verilmiştir. Okuma eğitiminde kelime hazinesinin önemi ve okuma anlama ilişkisi açıklanmıştır. Okuma tür, yöntem ve teknikleri örneklerle verilmiştir. Son kısımda ise okuma güçlükleri ve okumayı etkileyen çevresel faktörler konusunda bilgi sunulmuştur.

İkinci bölüm, ihmal edilen, üzerinde az çalışılan bir beceri olan “Dinleme Becerisinin Geliştirilmesi”ne ayrılmıştır: “... Birçok davranış gibi, dinleme de göz ardı edilen davranışlar arasındadır. Öğretmenlerimizin sınıf ortamında en çok kullandığı uyarı ve tavsiyeler arasında ‘Dinleyin!’ sözü yer almaktadır. Ancak, tüm bu uyarılara rağmen öğrenciler kısa bir süre sonra yine dinlememeye eğilim gösterirler. Bu da aileden başlayan ve eğitim kurumlarımızda devam eden dinleme eğitiminin eksikliğinden kaynaklanmaktadır (s.49).” Yazarın bu şekilde önemine dikkat çektiği dinleme eğitimiyle ilgili bölümde, öncelikle dinleme ve işitme kavramları açıklanmıştır. Dinlemenin günlük yaşamdaki önemi vurgulanmıştır. Dinlemeyi etkileyen faktörler ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Bu faktörlerden hareketle başarılı dinleyicide bulunması gereken özellikler belirtilmiştir. Okullarımızda dinleme eğitimi ve bu becerinin Türkçe Öğretim Programı'ndaki yeri üzerinde durulmuştur. Dinleme becerisini geliştirme yöntem ve teknikleri etkinliklerle desteklenerek açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde “Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi”ne yer verilmiştir. Önce konuşma kavramı açıklanmış, konuşmanın fiziksel ve

zihinsel unsurları hakkında bilgi verilmiştir. Konuşma, zihin, bellek ve anlama kavramlarının birbiriyle ilişkisi açıklanmıştır. Konuşma eğitimi konusu, bu becerinin Türkçe Öğretim Programı'ndaki yeri ve konuşma becerisini geliştirme yöntem ve teknikleri açıklanarak detaylandırılmıştır.

“Yazma Becerisinin Geliştirilmesi” dördüncü bölümde yer almaktadır. Yazma konusu, yazma ile konuşma arasındaki farka da değinilerek açıklanmıştır. Daha sonra yazma eğitimi ile ilgili ilkelere yer verilmiştir. Yazmanın Türkçe Öğretim Programı'ndaki yeri açıklanmıştır. Son kısımda yazma becerisini geliştirme yöntem ve tekniklerine uygulama örnekleriyle yer verilmiştir.

Dört temel dil becerisinden sonra “Dil Bilgisi Öğretimi” konusu bir bölüm olarak işlenmiştir. Dil becerilerinin yanında bir öğrenme alanı olarak yer alan dil bilgisi öğretiminin önemine ve Türkçe öğretimindeki yerine değinilmiştir: “Doğru konuşmak, doğru yazmak, doğru anlamak ancak dil bilgisi etkinlikleriyle sağlanabilir. Dil bilgisel kurallar sıralanarak, ezberlettirilerek değil; her bir dil bilgisel biçim birimin işlevi sezdirilerek, anlatıma katkısı kavratılarak hem iyi bir dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilir hem de başarılı bir Türkçe öğretimi sağlanmış olur (s. 149).” Dil bilgisinin Türkçe Öğretim Programı'ndaki yeri belirtilmiştir. Ardından dil bilgisi öğretiminin ilkeleri açıklanmıştır.

Eğitim öğretim sürecinin bir parçası olan ölçme ve değerlendirme konusuna kitabın altıncı bölümünde yer verilmiştir. Dil eğitiminde yaygın olarak kullanılmaya başlanan ancak, beceriden ziyade bilgi seviyesini ölçmeye yönelik olan test uygulamasının Türkçe dersinde kısıtlı olarak kullanılması gerektiği belirtilmiştir: “... Test türü sınavlar Türkçe öğretiminde kısmen kullanılabilir. Meselâ okuduğunu anlama becerisinin veya diğer becerilerin bilgi seviyesinde ölçülmesinde testlerden faydalanmak mümkündür. Ancak doğrudan doğruya becerinin ölçülmesinde kullanılması, hem öğrencilerin yaratıcılık gücünü ortaya koymalarını hem de bu güçlerini geliştirmelerini engelleyebilir (s.174).” Çalışmada, bu tespitten sonra Türkçe eğitiminde uygulanabilecek ölçme değerlendirme araç ve yöntemleri örneklendirilerek açıklanmıştır.

Kitabın son bölümü beş, altı ve yedinci sınıflara ait uygulama örneklerine ayrılmıştır. Bu bölümde, öğrenme alanları kazanımları çerçevesinde uygulama örnekleri bulunmaktadır. Örnekler, Ders Kitabı, Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabı'nda yer alması gereken bölümlere göre düzenlenmiştir. Kitap, sona eklenen dizinle daha işlevsel bir hâle getirilmiştir.

Alan bilgisi ve öğretim bilgisi, öğretmenlik mesleğinin temel unsurlarındandır. Genelde bu iki unsur ayrı ayrı ele alınmış yani alan öğretimi göz ardı edilmiştir. Türkçe öğretimiyle ilgili değişik çalışmalara da bu durumun yansıdığı görülmektedir. Bu çalışmalarda çoğunlukla alana ait teorik bilgiler ön plana çıkartılmakta, bunların nasıl öğretileceği ile ilgili sistematik

bilgi ve uygulamalara yeterince yer verilmemektedir. Özel öğretim yöntemleri dersinde, bunların birlikte ele alınarak alan bilgisi öğretimine yönelik uygulamalar yapılması beklenmektedir. İşte bu noktada alan öğretimi üzerine yapılan çalışmaların önemi ortaya çıkmaktadır.

Yazarın Türkçe öğretimi alanındaki ve Özel Öğretim Yöntemleri dersindeki tecrübelerinin yansıdığı çalışmanın Türkçe öğretmeni yetiştirme çalışmalarına alan bilgisi öğretimi yönünden önemli katkılar sağlayacağı düşüncesindeyiz.

KAYNAKÇA

- Deniz, K. (2000). **Türkçe Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi Çalışmaları ve Bazı Öneriler**. II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. Mayıs 2000.
- YÖK. (1998). **Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları Kitapçığı**. Ankara: YÖK Yayınları.